SORTLAND KOMMUNE

Arkivsaknr.:	25/6806
Dok.nr:	25/39872
Arkiv:	FE-151, FE-145
Saksbehandler:	Johnny Kvalø
Dato:	11.11.2025

Budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029

Utvalgssaksnr.	Utvalg	Møtedato
PS - 012/25	Arbeidsmiljøutvalget	17.11.2025
PS - 006/25	Administrasjonsutvalget	18.11.2025
PS - 013/25	Rådet for personer med funksjonsnedsettelse	19.11.2025
PS - 021/25	Eldrerådet	19.11.2025
PS -	Ungdomsrådet	
PS - 032/25	Driftsutvalget	20.11.2025
PS -	Formannskapet	
PS -	Kommunestyret	

KOMMUNEDIREKTØRENS INNSTILLING

1. Kommunestyret vedtar Budsjett 2026 og økonomiplan 2026 – 2029 med de mål, rammer og tiltak som kommer frem for det enkelte rammeområdet. Økonomiplanens første år utgjør kommunens årsbudsjett for 2026.

2. Kommunestyret implementerer nye handlingsregler i løpet av økonomiplanperioden 2026-2029.

3. Driftsbudsjettet vedtas i henhold til «bevilgningsoversikt drift» § 5-4 første og andre ledd.

4. Investeringsbudsjettet vedtas i henhold til «bevilgningsoversikt investering» §5-5 første og andre ledd.

5. Lånerammen for investeringer settes for 2026 til 111,156 MNOK. I tillegg tas det opp 4 MNOK i

startlån hos Husbanken - til videre utlån, jfr. punkt 20. Låneopptak for investeringer i varige driftsmidler for resten av økonomiplanperioden settes til 237, 300 MNOK i 2027, 15,240 MNOK i 2028 og 9,320 MNOK i 2029.

6. Inntekt og formueskatt settes til maksimal sats i henhold til Stortingets vedtak.

7. I medhold til lov om eigedomsskatt til kommunane (eigedomsskattelova) §§ 2 og 3 skal følgende utskrivningsalternativ benyttes for skatteåret 2026:

Eiendomsskattesatsen utskrives med 4 ‰ for bolig- og fritidseiendom og 7 ‰ for alle andre

eiendommer i henhold til eiendomsskattelovens § 2 og 3. Bunnfradrag for godkjente bolig og

fritidseiendommer settes til kr. 0.

a. Eiendomsskatt skrives ut i henhold til vedtatte eiendomsskattevedtekter.

b. Eiendomsskatt forfaller til betaling med samme terminer som øvrige kommunale avgifter.

c. Etter eiendomsskatteloven § 7a skal det innvilges fritak for eiendomsskatt for så vidt gjelder private barnehager og skoler, som ikke driver på kommersielt grunnlag. Videre kan eiendommer som eies av stiftelser eller organisasjoner, som ivaretar kommunens gavn eller tarv og som ikke driver på kommersielt grunnlag, herunder bygdehus og idrettsanlegg som er åpne for alle, av kommunestyret innvilges fritak for eiendomsskatt.

d. For skatteåret 2026 skal det gis fritak for eiendom iht. eiendomsskatteloven § 7 bokstav a) for Kulturfabrikken Eiendom AS – gnr. 15 bnr. 31 seksjon 1, 6 og 7.

e. For 2026 gjennomføres en kontormessig oppjustering av gjeldende takster, (i henhold til Eiendomsskattelovens § 8A-4) med 10 %.

8. Budsjett 2026 for Kulturfabrikken Sortland KF vedtas med en overføring fra kommunen på 26,06 MNOK.

9. Nye gebyr- og betalingssatser for pleie og omsorg i 2026 vedtas i henhold til vedlagt tabell i saken jfr. vedlegg 2.

10. Priser på kommunale tjenester som endres fra 01.01.26 jfr. også vedlegg 1:

1. Vann, abonnementsgebyr: kr. 1.469 + mva. (+ 10,2 %)
2. Vann, forbruksgebyr: kr. 18,59 + mva. (+ 24 %)
3. Avløp, abonnementsgebyr: kr. 1.914 + mva. (+ 68 %)
4. Avløp, forbruksgebyr: kr. 21,42 + mva. (+ 64,4 %)
5. Feieavgift: kr. 850 + mva. (+ 22,7 %)
6. Omregningsfaktor for stipulert forbruk beholdes på 1,2 i henhold til anbefaling fra Norsk vann samt forurensningsforskriften § 16-4, første ledd.
7. Gebyr for etablererprøve fastsettes til maksbeløp.

11. Gebyrregulativ for husholdningsrenovasjon og slam vedtas i tråd med vedlegg 3. fra Reno-Vest IKS.

12. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 8,184 MNOK til Den Norske kirke v/Sortland kirkekontor inkl. kommunal tjenesteyting.

13. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 1,6 MNOK til Vesterålsrådet

14. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 0,6 MNOK til RKK.

15. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 4,84 MNOK til PPD.

16. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta nødvendige budsjettekniske tilpasninger og

pensjonsjusteringer.

17. Kommunestyret gir kommunedirektøren fullmakt til å fordele budsjett på ansvars- og artsnivå innenfor rammene.

18. Enkeltvedtak som fattes i løpet av 2026 som medfører budsjettmessige konsekvenser for 2026-2029 skal også inneholde et oppdatert handlingsprogram med saldering for hele økonomiplanperioden.

19. Sortland kommune vedtar økt bosetting av 40 flyktninger i 2026, det bosettes ingen enslige mindreårige under 15 år.

20. Lånerammen på startlånsmidler fra Husbanken settes til 4 MNOK for 2026.

21. Med bakgrunn i demografiske og økonomiske utfordringer bes kommunedirektøren fortsette utrede organisasjon og tjenesteproduksjonsstruktur. Dette forelegges politisk behandling i løpet av 2026.

22. Kommunedirektøren gis fullmakt til å oppta en løpende trekkrettighet (kassekreditt) på inntil 140 MNOK fra 1. januar 2026.

23. Endring i demokratistøtte i Sortland kommune fastsettes til kr. 0,- jfr. § 3-8 i *Forskrift om folkevalgtes rett til godtgjøring og velferdsgoder, Sortland kommune.*

Administrasjonsutvalget behandling - 18.11.2025 - PS-006/25

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

Endringsforslag fra Administrasjonsutvalget, foreslått av Roar Wessel-Olsen, Høyre

Administrasjonsutvalget tar saken til orientering.
Administrasjonsutvalget forutsetter at kommunedirektøren korrigerer for påpekte feil i saksfremstillingen.

Rådgiver Økonomi, Christina Mørk orienterte i saken.

(Vedlegg)

Votering:
Endringsforslag fra Administrasjonsutvalget enstemmig vedtatt.

Administrasjonsutvalget PS - 006/25 VEDTAK:
Administrasjonsutvalget tar saken til orientering.
Administrasjonsutvalget forutsetter at kommunedirektøren korrigerer for påpekte feil i saksfremstillingen.

Arbeidsmiljøutvalget behandling - 17.11.2025 - PS-012/25

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

Uttalelse fra Arbeidsmiljøutvalget, foreslått av Brita Kleivan,

Arbeidsmiljøutvalget er med dagens økonomiske situasjon bekymret for arbeidsmiljøet på kommunens arbeidsplasser. Kommunedirektøren har med kommunens økonomiske situasjon innført reise, innkjøps- og ansettelsesstopp høsten 2025. Lav bemanning ved sykefravær og vakanser i stillinger har medført slitasje hos de som er på jobb hver dag.
Kommunestyret har et overordnet arbeidsgiveransvar. Arbeidsmiljøutvalget ber kommunestyret å ta hensyn til arbeidsmiljøene ved kommunens arbeidsplasser i budsjettbehandlingen.

Rådgiver Økonomi, Christina Mørk orienterte i saken.

(Vedlegg)

Votering:
Uttalelse fra Arbeidsmiljøutvalget enstemmig vedtatt.

Arbeidsmiljøutvalget PS - 012/25 VEDTAK:
Arbeidsmiljøutvalget er med dagens økonomiske situasjon bekymret for arbeidsmiljøet på kommunens arbeidsplasser. Kommunedirektøren har med kommunens økonomiske situasjon innført reise, innkjøps- og ansettelsesstopp høsten 2025. Lav bemanning ved sykefravær og vakanser i stillinger har medført slitasje hos de som er på jobb hver dag.
Kommunestyret har et overordnet arbeidsgiveransvar. Arbeidsmiljøutvalget henstiller kommunestyret å ta hensyn til arbeidsmiljøene ved kommunens arbeidsplasser i budsjettbehandlingen.

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN
Kommunedirektøren legger fram forslag til budsjett og økonomiplan for perioden 2026–2029. Forslaget bygger på regjeringens forslag til statsbudsjett, KS' prognosemodell for frie inntekter, inneværende budsjett og økonomiplan, kommunens økonomiske stilling, politiske vedtak og andre forhold som påvirker Sortland kommunes økonomi. Saken gjelder prioriteringer, økonomiske rammer og nødvendige tiltak for å sikre bærekraftig drift og tjenestetilbud i kommunen. Budsjett og økonomiplan 2026-2029, forkortes ofte BØP i det videre.

Budsjett og økonomiplan skal gjennom mange av kommunens utvalg. For de fleste utvalgene tas BØP til orientering, og hvor utvalgene har mulighet til å komme med uttalelser som følger saken til kommunestyret. Kommunaldirektørens forslag behandles av formannskapet 27. november, og hvor formannskapet innstiller sitt forslag til kommunestyret behandling den 11. desember.

FAKTA I SAKEN
Sortland kommune har hatt høy investeringstakt de siste årene, med ferdigstilt sykehjem og planlagt flerbrukshall i perioden 2026–2029.

- Samlede investeringer i BØP innebærer økt låneopptak på rundt 373 MNOK, og total lånegjeld kan bli opp mot 1,8 MRD kroner innen 2029.
- Andelen lånegjeld har økt betydelig, og det er planlagt ytterligere investeringer. Dette gir økte driftsutgifter og press på likviditeten.
- Prognoser viser at disposisjonsfondet vil være tilnærmet tomt ved regnskapsavleggelsen for 2025, noe som gjør kommunen sårbar for uforutsette utgifter.
- Kommunen må tilpasse tjenesteproduksjonen til demografiutviklingen, spesielt innen oppvekst og helse/omsorg.
- Produksjonskostnadene er høyere enn landsgjennomsnittet, og det er behov for effektivisering og omstilling.
- Netto driftsresultat forventes å være negativt i 2026, 2027 og 2029, men positivt i 2028 (1,7 %). Lånegjelden forventes å øke fra 105,5 % av brutto driftsinntekter i 2025 til 121,5 % i 2029.

VURDERING
Sortland kommune står foran betydelige økonomiske utfordringer i årene som kommer. Investeringene gir store og langvarige finansielle forpliktelser, og kommunen har ikke økonomiske reserver å støtte seg

på dersom det oppstår uforutsette utgifter. Det er nødvendig å fortsette arbeidet med strukturell omstilling, tilpasse drift og tjenestetilbud til forventet demografiutvikling, og sikre bedre sammenheng mellom daglig drift og plan- og virksomhetsstyring. Kommunedirektøren vurderer at det må gjennomføres ytterligere effektivisering og omstilling for å sikre en bærekraftig økonomi. Det må også arbeides for å styrke inntektsgrunnlaget og redusere produksjonskostnadene, samt prioritere investeringer som gir størst effekt for tjenestene og økonomien.

I årets siste kvartal viser prognosene fra tertialrapport 2-2025 at kommunen inneværende år styrer mot et betydelig merforbruk og bruk av disposisjonsfond for å balansere årets budsjett. I tillegg ble det kjent for kommunedirektøren at styret i Kulturfabrikken Eiendom AS kommer til å indeksregulere husleien fra foretaket fra 1.1.2026. Dette innebærer at husleie til eiendomsselskapet øker fra ca. 11,6 MNOK til 15,3 MNOK, noe budsjettet for 2026 ikke tar høyde for.

Kommunedirektøren ble nylig også kjent med at Kulturfabrikken Sortland KF i sitt budsjettforslag må tilføres betydelig mer enn hva som ligger i forslaget fra kommunedirektøren (26,06 MNOK). Det er fortsatt betydelig usikkerhet rundt hvordan kronekurs og renter vil utvikle seg i tiden fremover. I BØP har kommunedirektøren benyttet kommunalbankens simuleringsprogram for å beregne kommunens renteprognose for kommende økonomiplan.

Selv om flyktningpolitikken fremover er usikker, har kommunedirektøren allerede startet arbeidet med omstilling av driften, tilpasset en betydelig reduksjon i mottak av flyktninger. Endringen med redusert mottak av flyktninger fører til betydelig inntektsbortfall for kommunen. I budsjettforslaget er inntektene fra IMDi redusert med 44 MNOK fra 2025 til 2026.

I behandling av budsjett- og økonomiplan er det gjort flere endringer og utredet ulike tiltak, hvorav noen er hensyntatt og andre ikke. I dokumentet, som henter ferdige maler fra Framsikt, har overskriften til tiltakene ulike benevnelser (blå overskrift):

- «Tilpasning til aktivitetsnivået» er tiltak som er med/inkludert i kommunedirektørens forslag.
- «Kutt i tiltak/reduserte ytelser» er tiltak som ovenfor, bare forskjell i overskriften. Men har tidligere vært laget som eget tiltak.
- «Nye tiltak» er som overskriften, helt nye tiltak, og er også innarbeidet i kommunedirektørens forslag.
- «Ønskede tiltak» er tiltak som ikke er med i forslaget til kommunedirektøren. Disse kan være helt nye tiltak, som det ikke er funnet ressurser til. Dette kan også være tidligere tiltak som har vært i budsjett for 2025, og er tatt ut som følge av ikke vedtatt tildeling utover 2025, eller for å balansere gjeldende BØP.

De «ønskede tiltakene» som ligger under rammeområde kommunedirektør på side 54, var i utgangspunktet tiltak som hadde vedtatt inndekning for 2025 og ikke videre i BØP. Disse ble tatt med som følge av økningen i Statsbudsjettet som kom desember 2024- og omhandlet 2025. For det øverste tiltaket Demokratistøtte til partigruppene i kommunestyret, medfører forslaget om nedtrekk, at forskriftens § 3-8 også endres.

Ved en inkurie står det i teksten på side 64 i BØP at Jennestad barnehage legges ned fra høsten 2026. Dette er en skrivefeil, da tiltaket er utregnet og skal gjelde fra høsten 2027, slik at riktig år skal være 2027. I tabellen på side 9 i BØP står det under "kommunale bygninger" en investering som heter byggbevaring og utskifting på 10 MNOK. På samme tiltaket har teksten i tabellen på side 101 og beskrivelsen av tiltaket på side 104 tittelen "vedlikeholdsetterslepp". Riktig tekst skal være byggbevaring og utskifting.

Når det gjelder tiltaket gratis hall barn og unge i Blåbyhallen, oppgis det i innsparingstiltaket at effekten er 1,2 MNOK, og tilsvarer det opprinnelige budsjetterte tiltaket. De reelle tallene er blitt til 1,747 MNOK i 2024 og pr. 14.10.2025 1,428 MNOK. Dette betyr at selv om innsparingen på tiltaket er 1,2 MNOK (budsjettert og vedtatt) er regnskapstallene ca. 0,5 MNOK høyere.

Kommunedirektøren er kjent med at Fylkeskommunen har innvilget støtte til ny idrettshall i Sortland kommune. Hvordan støtten innrettes i forhold til investeringsrammen eller driftsrammen, altså

leieavtale av hallen, er foreløpig usikkert. Dette er ikke hensyntatt i budsjettforslaget, og kommunedirektøren vil komme tilbake til dette, når avklaring foreligger.

Personalmessige forhold
Det foreslås reduksjon i bemanning innen oppvekstområdet, fra 405,78 årsverk i 2025 til 381,60 årsverk i 2026, for å imøtekomme demografiske endringer. Det forventes ytterligere reduksjon i årsverk fra høsten 2026.

- Det er utfordringer med å rekruttere og beholde nødvendig kompetanse, særlig innen helse, omsorg og tekniske tjenester.
- Tiltak for å redusere sykefraværet til 8,5 % innen 2029 videreføres, og det er fokus på helsefremmende arbeidsplasser og heltidskultur.
- Kommunedirektøren vil allerede nå signalisere at omorganiseringer og flytting av Kulturfabrikken Sortland KF og bistand til andre vil kreve mye ressurser og fokus i transaksjonsperioden. Dette vil i perioder gå utover serviceleveranser og kvalitet på andre områder.

Medvirkning fra Eldreråd, Råd for personer med funksjonsnedsettelse, Ungdomsråd

Økonomiske forhold

- Netto driftsresultat forventes å være negativt i flere av årene i planperioden, og kommunen vil ikke nå måltallet for egenfinansiering av investeringene.
- Det er nødvendig å prioritere investeringer, utsette eller nedskalere prosjekter ved behov, og bygge opp nye reserver over tid.
- Mangelen på fondsreserver gjør kommunen ekstra sårbar for uforutsette hendelser.
- På grunn av tidvis svært stram likviditet, anbefaler kommunedirektøren at trekkrettighetene/kassakreditten økes med 70 MNOK til 140 MNOK. I utgangspunktet frigjøres ikke mer enn 70 MNOK, men kommunedirektøren må ta høyde for å kunne disponere mere likvider i løpet av relativt kort tidshorisont.
- Lånegjelden øker betydelig, og det er ikke budsjettert med bruk av disposisjonsfond til løpende drift, kun til kommunens egenkapitaltilskudd til KLP. Under følger en oversikt over utviklingen av noen nøkkeltall:

År	Netto driftsresultat (MNOK)	Netto driftsresultat (%)	Lånegjeld (MNOK)	Lånegjeld i % av inntekter
2026	-0,1	-0,10 %	1 664	90,50 %
2027	-0,2	-0,20 %	1 857	102,50 %
2028	1,7	1,70 %	1 827	100,70 %
2029	-0,2	-0,20 %	1 790	98,50 %

Under følger en (indikativ) oversikt over innsparingstiltakene som kommunedirektøren har foreslått i BØP. Enkelte tiltak har ikke spesifisert årlig effekt, men er omtalt kvalitativt i dokumentet. Tallene kan endres gjennom perioden, og noen summer kan overlappe:

Innsparingstiltak per sektor og år					
1. Oppvekst og utdanning					
Tiltak	**2026 (MNOK)**	**2027 (MNOK)**	**2028 (MNOK)**	**2029 (MNOK)**	**Kommentar**

Nedleggelse av Holmstad skole og SFO	1,6	4	4	4	Helårsvirkning fra 2027
Nedleggelse av Jennestad barnehage	0	0,5	1	1	Færre barn, høyest driftskostnad per plass
Flytting av Eidsfjord barnehage til kommunalt bygg	0	1,1	1,1	1,1	Besparelse på husleie og drift
Reduksjon lærerårsverk skole	4,25	9,6	9,6	9,6	Færre elever
Sammenslåing voksenopplæring og integreringstjenesten	0	1	1	1	Effektivisering
Reversering sommerskole	1	1	1	1	Mindreforbruk
2. Kultur og fritid					
Tiltak	**2026 (MNOK)**	**2027 (MNOK)**	**2028 (MNOK)**	**2029 (MNOK)**	**Kommentar**
Kutt/reversering tilskudd gratis hall Blåbyhallen	1,2	1,2	1,2	1,2	Reell utgift har vært høyere tidligere år
3. Helse og omsorg					
Tiltak	**2026 (MNOK)**	**2027 (MNOK)**	**2028 (MNOK)**	**2029 (MNOK)**	**Kommentar**
Reduksjon i rusforebyggende tjenester (SLT)	0,828	0,828	0,828	0,828	Kan gi økte utgifter på sikt
Reduksjon en legehjemmel	0,65	0,65	0,65	0,65	Færre fastleger, økt belastning på øvrige
Reduksjon i dagaktivitetstilbud demens	0,86	0,86	0,86	0,86	Kan gi økte behov for andre tjenester
Reversering av mat til hjemmeboende	0,3	0,3	0,3	0,3	Besparelse per år
4. Administrasjon og fellestjenester					
Tiltak	**2026 (MNOK)**	**2027 (MNOK)**	**2028 (MNOK)**	**2029 (MNOK)**	**Kommentar**

Andre effektiviseringstiltak (kommunikasjon, service, kontorplasser mm)	3	1,8	1,8	1,8	Reduksjon i tjenesteproduksjon, tilrettelegging kontorplasser, tilskudd bygdehus, mm

Folkehelse
Klima-, miljø- og naturforhold

KONKLUSJON
Kommunedirektøren anbefaler at kommunestyret vedtar budsjett- og økonomiplan for 2026–2029 slik den er lagt frem, og at det arbeides videre med effektivisering og omstilling for å sikre en bærekraftig økonomi. Det må utarbeides nye måltall og handlingsregler for økonomisk styring, og administrasjonen bes følge opp handlingsplanen med jevnlige rapporter og årlig evaluering av tiltakene.

Vedlegg:
Presentasjon - Budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029 - ADMU
Vedlegg 2 Gebyrsatser 2026 helse og omsorg
Budsjett og Økonomiplan Sortland kommune 2026-2029